

นกกระจาบ

ความพร้อมเพรียงหมู่ ให้เกิดสุข

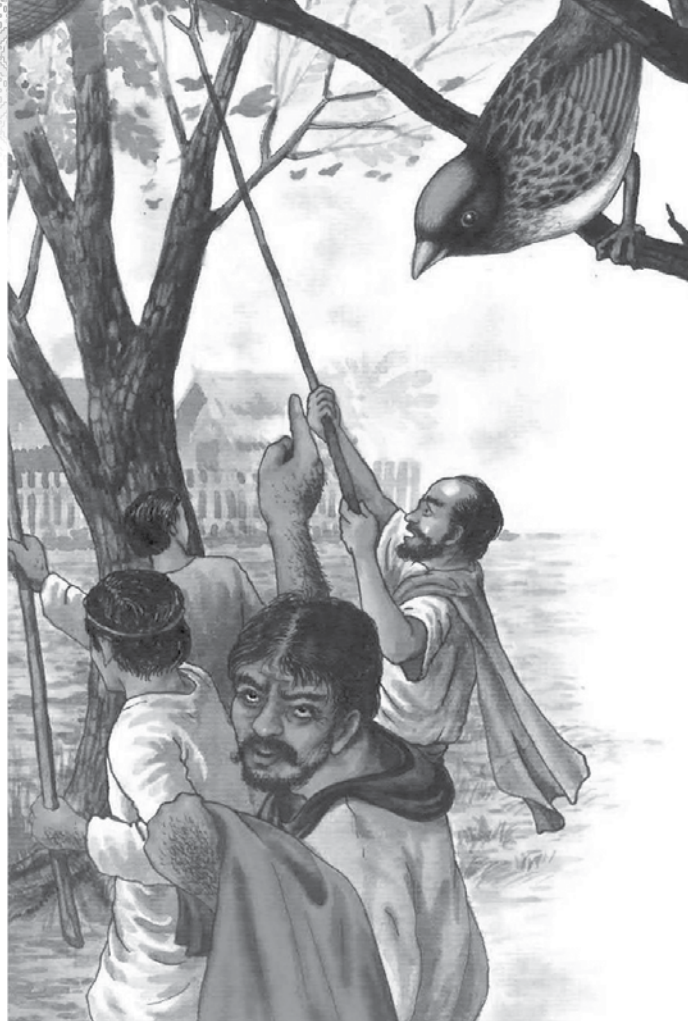
สมเด็จพระวันรัต (จุนท์ พุทธิมคฺคโต)

ครั้งหนึ่งในป่าหิมพานต์ เมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองเมืองพาราณสี มีพรานนกผู้หนึ่งหากินทางจับนกขายตามตลาด เทียวล่านกไปจนถึงราวป่าอันเป็นที่อาศัยแห่งนกกระจาบฝูงหนึ่ง ซึ่งมีพระโพธิสัตว์เป็นหัวหน้าฝูง มีนกกระจาบหลายพันตัวเป็นบริวาร

นายพรานเมื่อไปถึงที่อยู่ของนกกระจาบ จึงทำเสียงและอ้อยเหยื่อล่อ เมื่อนกมารวมกันมากพอสมควร ก็เหวี่ยงแหคลุม แล้วรวบแหเข้าด้วยกัน ห่อเอานกเข้ากรงขังแล้วกลับบ้าน นำไปขายตามร้านตลาด นายพรานนกจับนกกระจาบฝูงนั้นได้เป็นจำนวนมาก

วันหนึ่ง พระโพธิสัตว์เรียกประชุมบริวารแล้วสอนว่า “พรานนกผู้นี้ทำให้เราพินาศไปมากต่อมากแล้ว เรามีอุบายแก้การจับของพรานผู้นี้ได้ แต่ต้องอาศัยความสามัคคีของพวกเขา พอพรานเหวี่ยงแหลงมาคลุม พวกเราจงพร้อมใจกันบินพาเอาแหขึ้นคลุมต้นไม้ แล้วค่อยบินหนีลงทางใต้ต้นไม้ พรานนกก็ไม่สามารถจับเราใส่กรงได้”

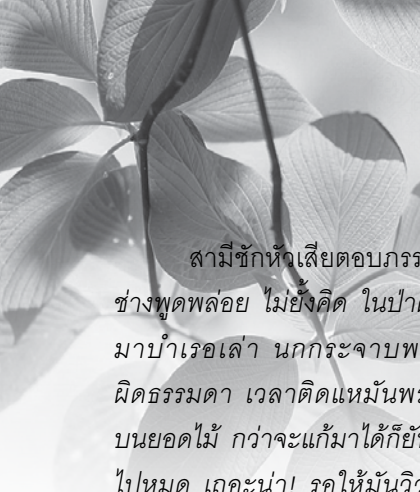
นกกระจาบเหล่านั้นรับคำพระโพธิสัตว์ วันรุ่งขึ้น ลูกนายพรานเหวี่ยงแหติดอีก นกทุกตัวออกกำลังบินพร้อมกัน นำแหไปคลุมไว้บนยอดไม้ แล้วบินหนีลงมาทางใต้ต้นไม้ กว่านายพรานจะปีนขึ้นไปบนต้นไม้ และ

แกะแหออกมาได้ก็เสียเวลาไปจนถึงค่ำ วันนั้น นายพรานไม่ได้นกกลับไปเลย เดินคอตกกลับบ้าน

วันรุ่งขึ้น นายพรานกลับมาแต่เช้า ดักรออยู่ที่พวกนกกระจาบมาหากิน ครั้นได้จังหวะจึงเหวี่ยงแหคลุมนกกระจาบอีก นกกระจาบนึกถึงคำของพระโพธิสัตว์ จึงพร้อมใจกันบินพาเอาแหไปติดบนยอดไม้ คราวนี้ยิ่งสร้างความลำบากให้แก่นายพราน กว่าจจะรื้อแหลงมาได้ก็พลบค่ำเสียแล้ว ไม่มีเวลาไปหานกที่อื่น เดินคอตกกลับบ้านตามเคย

ฝ่ายภรรยาเฝ้ารอคอยสามี หวังว่าจะได้นกมาแกลงจนค่ำจึงเห็นพรานเดินมามือเปล่ากลับมา นางจึงโกรธและตะคอกสามีว่า “พ่อเจ้าประคุณ ออกล่านกแต่เช้า ย็นค่ำ ไม่ได้นกมาสักตัว เห็นจะมัวไปหลงเมียน้อยที่ไหน ละกระมัง เอานกไปบำเรอมันหมดแล้วซิ ถ้าแม่รู้เข้าเมื่อไร เป็นตายกันไปข้างหนึ่งเป็นแน่”

สามีชักหัวเสียตอบภรรยาไปว่า “แม่มหาจำเริญ ช่างพูดพล่อย ไม่ยั้งคิด ในปาดคงอย่างนี้เจ้าเอาสตรีที่ไหน มาบำเรอเล่า นกกระจาบบพวกนี้มันมีความสามัคคี ผิดธรรมดา เวลาติดแหมันพร้อมใจกันบินพาแหไปติด บนยอดไม้ กว่าจะแก้มมาได้ก็ย่นค้ำ ดูซิแหม่มีรอยขาดพรุน ไปหมด เกอะน่า! รอให้มันวิวาทแตกสามัคคีกันเมื่อไร จะจับมาให้เธอเป็นร้อยทีเดียว”

ต่อมาอีกไม่นาน นกกระจาบบตัวหนึ่งบินลงมา หากินในกลุ่มเดียวกัน เผอิญไปเหยียบหัวอีกตัวหนึ่งเข้า นกตัวถูกเหยียบโกรธจัด จึงกล่าวว่า “เฮ้ย เจ้านกถ่อย! อวดดีอย่างไรจึงมาเหยียบหัวเรา จะต้องจัดการกับเจ้า ให้สาสมทีเดียว”

“ขอโทษเถอะพ่อกุณ” นกอีกตัวหนึ่งกล่าวขอโทษ “ข้าพเจ้า ชุ่มช้ำไปหน่อยจึงเหยียบถูกศีรษะท่าน โปรดอภัยให้ด้วยเถิด ข้าพเจ้าจะระวังไม่ให้แตะต้องตัวท่านอีกต่อไป”

“ขอโทษแล้วหายเจ็บรี” นกตัวถูกเหยียบไม่ลดละ “ต่อไปเที่ยวเหยียบหัวเขาแล้ว ขอโทษเสียก็หมดเรื่องซีเราอภัยให้เจ้าไม่ได้แน่”

เมื่อฝ่ายหนึ่งไม่ยอมให้อภัย อีกฝ่ายหนึ่งชักอวดดี ขึ้นมา ต่างอวดฤทธิ์กันว่าใครจะเก่งกว่าใคร การวิวาท ก่อจุดขึ้นเพียงอาศัยนก ๒ ตัวก่อน เมื่อไม่ระงับก็ลาม ไปยังเพื่อนฝูงใกล้เคียง เกิดแบ่งพวกกันขึ้น ผลที่สุด ก็เลยแตกแยกกันทั้งฝูง

พระโพธิสัตว์เมื่อไม่สามารถห้ามปรามได้ จึงคิดว่า “การทะเลาะวิวาทเป็นบ่อเกิดแห่งความหายนะ หาความเจริญมิได้ ถ้าติดตาข่ายขึ้นมาอีก คงไม่มีใคร ยอมยกตาข่ายไปคลุมบนต้นไม้ การอยู่ในกลุ่มที่ไม่ สามัคคีกันเป็นภัยอย่างมหาศาล” จึงพาผู้เป็นบริวาร ที่เชื่อฟังบินไปจากที่นั้นเสีย

พรานนกสังเกตเห็นฝูงนกไม่เกาะกันเป็นกลุ่ม เหมือนเดิม ข้าจิกตีกันเป็นประจำ แสดงว่านกแตก สามัคคีกันแล้ว จึงแอบไปดักตั้งเดิม เมื่อได้จังหวะ จึงเหวี่ยงแหคลุมนกกระจาบบฝูงนั้นอีก นกแต่ละตัว ต่างถือดีกันว่าตัวมีกำลัง ต่างก็ไม่ยอมบิน เพราะต้องการ จะดูกำลังตัวที่อวดเก่งว่าจะบินไปได้ไหม ตัวอื่น ๆ ก็คิด ทำนองเดียวกัน ผลที่สุดไม่มีนกตัวใดออกกำลังบิน ก็พอดีนายพรานวิ่งมาถึงตัวแล้วรวบแหได้ จับเอานกกระจาบบไปทั้งฝูง มอบให้ภรรยาจัดการต้มแกง และ แบ่งขายตามความต้องการต่อไป นกฝูงนั้นจึงสูญไป ในที่สุด

ชาดกเรื่องนี้สอนคติธรรมข้อหนึ่งว่า ความสามัคคี ย่อมเป็นพลังมหาศาล สามารถบันดาลให้ปลอดภัยภัย ทั้งปวงได้ ท่านให้ดูตัวอย่างเช่นกอไผ่ ว่าเหตุใดมันจึง ไม่สูญพันธุ์ไปง่าย ๆ ก็เพราะกอไผ่เกิด ณ ที่ใด มันมิได้ เกิดแต่ลำเดียวเดี่ยวโดด มันเกิดเป็นกอ ๆ แต่ละกอมีกิ่งก้าน สาขาและหนามแน่นกอไปหมด แต่ละกิ่งก้านสาขา มันยังส่งหนามอันเป็นอาวุธประจำตัวไปป้องกันภัย ด้วยกันทั้งนั้น และพร้อมเพรียงกัน กอไผ่จึงดำรงอยู่ได้ ยากที่ใครจะเข้าไปทำอันตรายได้ ไม่เหมือนต้นไม้บางต้น ต้นเต็งรังขึ้นโดดเดี่ยว คนจึงเข้าถึงตัวทำอันตรายได้ง่าย คนเราก็เช่นกัน ตราบใดที่ยังไม่ทำลายความสามัคคี ยังเกาะกลุ่มกันเป็นปีกแผ่นแน่นหนา ก็ยากที่ศัตรูจะ ทำลายได้ แต่เมื่อใดแตกสามัคคีแก่งแย่งกัน ย่อมประสบ ความหายนะเมื่อนั้น ตัวอย่างเช่นนกกระจาบบ เมื่อ สามัคคีกันก็ยังเป็นอยู่ได้ เมื่อแตกสามัคคีก็ถูกทำลาย จนหมดฝูง จึงควรถือเป็นคติประจำใจว่า “ความสามัคคี ของหมู่ให้เกิดสุข” ฉะนี้

สมโมทมานชาดก
อรรถ. ชู. เอก. ๒๘/๓๖๕

